
[2017-19-RE](#)

CAUSA 2017-19-RE

(PRODECO, SLU c/ Riba Garcia)

Número de registre 167-2017. Recurs d'empara

Sentència del 16 d'octubre del 2017

BOPA núm. 69, del 25 d'octubre del 2017

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 d'abril del 2017, per la representació processal de la societat PRODECO, SLU, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 23 de gener del 2017, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que suspengui els efectes de la sentència impugnada i que en el seu dia atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li la decisió esmentada i que "*En cas de manca d'adhesió de les adverses al sol·licitat anteriorment, condemnar-les al pagament de totes les costes processals, honoraris de procurador, advocat i saig inclosos, per la seva temeritat i mala fe*";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 8 de maig del 2017;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 12 de juny del 2017, que va inadmetre a tràmit el recurs d'empara 2017-19-RE;

Vist l'escrit de recurs de súplica presentat el 27 de juny del 2017 per la representació processal de la societat PRODECO, SLU contra aquesta inadmissió a tràmit;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 14 de juliol del 2017, que va estimar el recurs de súplica esmentat i que va declarar, per consegüent, l'admissió a tràmit del recurs d'empara 2017-19-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, l'1 de setembre del 2017, per la representació processal de les Sres. Sílvia, Àgueda i Regina Riba Garcia;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 5 de setembre del 2017, per la representació processal de la societat recurrent;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Juan Antonio Ortega Díaz-Ambrona;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. La societat PRODECO, SLU va formular una demanda en reclamació per danys i perjudicis derivats d'incompliment contractual contra les germanes Sílvia, Àgueda i Regina Riba Garcia en què demanava la resolució del contracte d'arrendament subscrit l'any 2002 per causa dels incompliments contractuals imputables a les defenents i la condemna d'aquestes al pagament d'una indemnització, que no havia de ser inferior a 475.730,17 €, corresponents als costos d'execució del contracte d'arrendament denunciat, així com al pagament de les costes processals.

1.2. El 30 de setembre del 2015, el Tribunal de Batlles va dictar una sentència mitjançant la qual desestimava íntegrament la demanda de la societat PRODECO, SLU i absolia les germanes defenents de totes les peticions de la part demandant.

1.3. La societat PRODECO, SLU va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta sentència, recurs que va ser desestimat mitjançant sentència del 23 de gener del 2017 per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

1.4. Seguidament, la societat PRODECO, SLU va interposar un incident de nul·litat d'actuacions per considerar que s'havia produït la vulneració dels drets a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.5. El 16 de març del 2017, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que desestimava aquest incident de nul·litat d'actuacions.

1.6. El 6 d'abril del 2017, la representació processal de la societat PRODECO, SLU va presentar un recurs d'empara contra la sentència del 23 de gener del 2017, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.7. El 12 de juny del 2017, el Tribunal Constitucional va declarar inadmissible a tràmit aquest recurs d'empara per tal com va considerar que denunciava només de manera genèrica possibles infraccions de naturalesa processal ordinària i perquè si allò que plantejava la societat recurrent era una possible indefensió, hauria d'haver concretat en relació amb quins punts s'havia produït i per quin motiu hauria d'assolir rellevància constitucional.

1.8. El 27 de juny del 2017, la representació processal de la societat recurrent va formular un recurs de súplica contra aquesta decisió i, el 14 de juliol del 2017, el Tribunal Constitucional va dictar un aute mitjançant el qual decidia estimar parcialment aquest recurs de súplica i admetre a tràmit el recurs d'empara 2017-19-RE per tal d'examinar si, a la vista de les raons adduïdes en els punts concretats en l'escrit de súplica, s'havia produït una indefensió de rellevància constitucional o si

s'havia vulnerat el dret constitucional a un procés degut, en els termes de l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica de la societat recurrent

- Aquesta part considera que d'acord amb la jurisprudència mateixa del Tribunal Superior de Justícia, la part defenent ha d'al·legar els seus fets i arguments en la contesta a la demanda, perquè qualsevol al·legació formulada en un altre moment processal és extemporània; i, en aquest cas, la part defenent va introduir noves al·legacions en el seu escrit de duplícula, al·legacions que res impedia que haguessin estat contingudes en l'escrit de contesta i que tampoc responien a cap oposició als fets al·legats per aquesta part en la rèplica. Aquesta part destaca que la Sala Civil recolza tota la seva fonamentació en aquestes noves al·legacions extemporànies i, per tant, s'ha vulnerat el principi de preclusió.

- També s'ha vulnerat el principi de contradicció, ja que aquesta part no ha pogut contradir aquests arguments nous en període d'al·legacions. En relació amb aquest punt discrepa de l'opinió del Tribunal Superior de Justícia, ja que, segons el seu parer, haver presentat conclusions no suposa un remei per tal que aquesta part pugui contradir les al·legacions extemporànies de la part adversa.

- La part recurrent manifesta igualment que en aquesta causa, ateses les al·legacions anteriors, la part adversa s'ha vist clarament afavorida: es va validar la nova línia de defensa introduïda en l'escrit de duplícula, la qual estava en contradicció amb la línia de defensa emprada en l'escrit de contesta, cosa que crea un desequilibri i una desigualtat entre les parts. Aquesta part va aportar jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia mateix que avala la seva postura en relació amb la introducció de noves al·legacions en la fase processal de la rèplica, jurisprudència que ha estat analitzada per la Sala Civil mitjançant una lectura parcial.

- La part recurrent considera finalment que l'argumentació continguda en l'acte que resol l'incident de nul·litat d'actuacions és erroni i injust, ja que, segons el seu parer, tenint en compte el contingut de l'escrit de contesta i el de l'escrit de duplícula, queda clar que els arguments introduïts en el segon escrit no reforcen en res l'argument presentat en la contesta; ans al contrari, el contradiuen.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que suspengui els efectes de la sentència impugnada i que en el seu dia atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li la decisió esmentada i que condemni la part adversa al pagament de totes les costes processals.

2.2. Argumentació jurídica de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Civil declara que el fet d'introduir en la duplícula uns nous arguments que reforcen la pretensió d'haver fet tot allò que es podia exigir per contracte a la part defenent, en cap moment ha impedit a la part agent proposar proves sobre aquests arguments, ni fer les conclusions pertinents. No s'ha alterat ni l'objecte del debat ni les pretensions de la part defenent.

- La Sala Civil considera que no ha existit cap mena d'incompliment contractual imputable a la part defenent. Per arribar a aquesta conclusió analitza les actuacions de les quals es deriven les

relacions existents entre la societat recurrent i la societat SODERIP, SNC que actuava com a intermediari del possible inversor, el Grup Casino, així com les relacions entre les germanes defenents i aquesta darrera societat.

- Així mateix, conclou que de les actuacions no es desprèn que les germanes Riba Garcia no col·laboressin de manera activa en l'elaboració i en les negociacions dels termes del Pla parcial en litigi, subsegüent al Pla d'Ordenació i Urbanisme Parroquial; tanmateix, la seva obligació era de mitjans, però no se'ls hi podia exigir una obligació de resultat consistent en l'aprovació del Pla esmentat, cosa que no depenia exclusivament d'elles.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal demana al Tribunal Constitucional que acordi, d'acord amb l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per la manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions.

- El Ministeri Fiscal recorda la naturalesa i l'àmbit del recurs d'empara, així com el cànon de constitucionalitat emprat per aquest Tribunal en el marc de les al·legacions de vulneració de l'article 10 de la Constitució. I conclou que, en aquest cas, és evident que la societat recurrent pretén que el Tribunal Constitucional actuï com una tercera instància per tal que resolgui una qüestió d'estricta legalitat processal ordinària.

- De manera subsidiària, cas que aquest Tribunal admetés a tràmit el recurs d'empara, el Ministeri Fiscal s'oposa al seu contingut, ja que l'escrit de dúplica impugnat va ser analitzat per la Sala Civil, la qual va considerar que el seu contingut no s'extralimitava i que no havia generat en cap moment una situació d'indefensió a la part recurrent. El Ministeri Fiscal exposa la naturalesa jurídica, les funcions i els límits dels escrits de rèplica i de dúplica en el marc del procés civil ordinari i conclou que, en aquest cas, és evident que la dúplica formulada per la part defenent no va alterar les pretensions objecte del plet.

- El Ministeri Fiscal s'oposa a la suspensió dels efectes sol·licitada, per tal com és evident que no existeix un *fumus bonis iuris*, ni molt menys un *periculum in mora* digne de consideració, que exigeix l'existència d'un perjudici d'impossible o de difícil reparació.

2.4. Argumentació jurídica de les Sres. Sílvia, Àgueda i Regina Riba Garcia

- Aquesta part considera que la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia s'ha pronunciat de forma clara i concisa sobre les presumptes vulneracions dels drets invocats precisant que, en aquesta causa, el contingut de l'escrit de dúplica d'aquesta part no mutava l'objecte del debat, ni introduïa noves pretensions, sinó que simplement donava nous arguments per reforçar els de la contesta.

- Les cites de jurisprudència de la Sala Civil mateixa són parcials i no coincideixen amb la qüestió plantejada.

- Pel que fa a l'al·legació relativa al principi de preclusió, aquesta part reitera que en cap moment va modificar l'argument essencial que fonamentava la seva contesta i oposició a la demanda, el qual era que no havia existit cap incompliment contractual imputable a aquesta part.

- Sobre el principi de contradicció, aquesta part al·lega que la societat recurrent va tenir ocasió de discutir les relacions d'aquesta part amb la societat SODERIP en el seu escrit de rèplica. Afegeix que la societat recurrent, per contra, va actuar amb mala fe processal, pel fet de no aportar als debats fins al moment de presentar l'escrit de proposició de proves el contracte que havia signat amb la societat SODERIP amb desconeixement d'aquesta part.

- Quant a la vulneració de l'equilibri i de la igualtat processal que segons la part recurrent derivaria del contingut de l'escrit de dúplica, aquesta part nega aquestes vulneracions per tal com les actuacions d'aquesta causa van permetre acreditar que no hi havia hagut cap incompliment contractual imputable a aquesta part, i allò que la societat recurrent realment pretén és intentar retardar l'execució de les decisions de la Sala Civil mitjançant la interposició de tots els recursos al seu abast.

- Per acabar, aquesta part demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara i que imposi a la part recurrent el pagament de totes les despeses processals causades.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Aquest recurs d'empara va ser admès a tràmit mitjançant l'auto del 14 de juliol del 2017. L'admissió està circumscrita exclusivament a aquest punt: examinar si s'ha vulnerat el dret constitucional a la defensa de la societat recurrent i, en concret, si en virtut del contingut de l'escrit de dúplica, presentat per la part demandada, la demandant ha sofert indefensió en els termes dels apartats 1 i 2 de l'article 10 de la Constitució.

La resta de vicis denunciats relatius a la preclusió, contradicció i igualtat d'armes només podran ser examinats, en funció de què hagin produït, o no, aquesta indefensió.

3.2. La Constitució garanteix a tots el dret a la defensa en judici (article 10.2), és a dir, a no patir indefensió. La indefensió pot provenir d'infraccions molt diverses de les normes processals, des de manca de notificacions, que impedeixin la iniciació del procés, passant per nombroses vulneracions greus en les seves fases essencials, siguin d'al·legació, com de denegació arbitrària de proves essencials o de decisió.

Però no totes les infraccions processals tenen rellevància constitucional, sinó només aquelles que per la seva gravetat frustren la finalitat pròpia del procés en un grau tal que deixa de ser un "*procés degut*" (article 10.1 de la CA). Com vam dir en la sentència del 21 de desembre del 2009, recaiguda en la causa 2009-19-RE: "*qualsevol infracció de les regles processals que regulen el dret de defensa no provoca una vulneració del dret constitucional a no patir indefensió. Per tal que es produeixi aquesta vulneració, segons hem declarat en nombroses ocasions, cal que la indefensió sigui real i efectiva i que, a més, no sigui fruit de la negligència d'aquell que denuncia aquesta vulneració*". O en la sentència del 7 d'octubre del 2013, recaiguda en la causa 2013-9 i 13-RE, quan es deia: "*des de la perspectiva constitucional, allò que es vol preservar és la possibilitat real dels justiciables de defensar els seus drets i els seus interessos. Si el justiciable ha pogut posar en pràctica aquesta possibilitat, no es produeix cap vulneració constitucional*."

Per poder esbrinar si ha existit indefensió, el Tribunal Constitucional ha de formar un "*judici de conjunt*" sobre el procés en si mateix i sobre la infracció al·legada. Amb el benentès que no es tracta d'enjudiciar-lo des dels paràmetres de la jurisdicció ordinària, sinó atenent només a la possible

rellevància constitucional dels vicis al·legats.

3.3. En el cas que ara ens ocupa, l'al·legació de la societat recurrent se centra en l'escrit de "dúplica". Retreu que en aquest escrit de dúplica les demandades van introduir de manera irregular argumentacions que, formulades en aquest tràmit, van impedir que la demandant les desvirtués, amb la conseqüència que la sentència li havia estat contrària de manera indeguda. A més, manté que en aquest escrit les demandades seguien una estratègia defensiva distinta a la que es contenia en la contestació a la demanda "*al·legant uns nous arguments totalment diferents i fins i tot contradictoris.*"

3.4. Examinades en el seu conjunt les actuacions, es comprova que, en efecte, l'escrit de dúplica (datat de l'11 de maig del 2011) afegeix documents nous i segueix una línia argumental no coincident amb aquella expressada en l'escrit de contesta. Però també s'observa que l'escrit de conclusions de la demandant, datat del 15 d'abril del 2015, que s'estén del foli 1097 al 1171 de les actuacions, s'utilitza àmpliament per combatre, de manera detallada, tots els arguments defensius de la part demandada. En els seus 75 folis de conclusions es van rebutjant tots els raonaments de les demandades, tant aquells que es contenen en l'escrit de contesta com aquells introduïts en la dúplica. També s'aprecia en el conjunt de les actuacions que la prova practicada va ser àmplia i que es va estendre en el temps.

D'altra banda, de la lectura de la sentència del 30 de setembre del 2015, dictada per la Secció Civil del Tribunal de Batlles, es desprenen de manera detallada els arguments i els contraarguments de les parts en els 20 folis d'intensa escriptura, basant-se en una valoració detinguda, àmplia i detallada del conjunt de les al·legacions i proves presentades, tant per una part com per l'altra.

Finalment, la sentència impugnada, que és la dictada en apel·lació per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia del 23 de gener del 2017, confirma la del Tribunal de Batlles, una vegada vistes les proves practicades i les al·legacions contraposades de les parts. En la qüestió de la utilització de l'escrit de dúplica, la Sala Civil considera que en aquest escrit no s'ha modificat la pretensió de la part, sinó els arguments d'oposició. No hi ha una nova pretensió, sinó uns nous arguments. I això no és contrari a la seva jurisprudència.

3.5. Atès tot el que s'acaba d'exposar aquest Tribunal Constitucional no aprecia, en el conjunt de les actuacions, cap vestigi ni cap indicatiu d'indefensió ni de vulneració del procés degut amb rellevància constitucional.

El procés s'ha seguit en dues instàncies sense restringir ni les al·legacions, ni la pràctica de les proves essencials proposades per les parts. Si bé és cert que ni en la primera ni en la segona instància la societat recurrent en empara ha aconseguit persuadir els jutjadors amb els seus arguments.

La possible irregularitat en la formulació excessiva de la dúplica pot entendre's neutralitzada per la inusitada extensió de l'escrit de conclusions de la societat recurrent, en què va poder combatre els nous arguments introduïts en la dúplica, sense que es limités la seva possibilitat de proposar proves. Amb això es vol dir que no ha deixat d'aplicar-se el principi de contradicció i que ni aquest principi ni la resta de principis al·legats (preclusió, igualtat d'armes, etc.) han patit fins a l'extrem que s'hagi vist frustrada la finalitat del procés i aquest hagi d'anul·lar-se.

D'altra banda, aquest judici en empara constitucional no entra ni pot entrar en el fons de l'assumpte decidit, ni en el seu encert, ni en la correcció o la incorrecció del curs processal del procés, ja que

com tantes vegades s'ha indicat, el Tribunal Constitucional no actua ni com una tercera instància ordinària de revisió ni com un tribunal de cassació.

L'empara ha de ser, doncs, íntegrament desestimada.

3.6. D'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional "*La desestimació del recurs d'empara comporta la condemna en costes del recurrent*", amb l'extensió establerta per la llei, honoraris d'advocat i de procurador, inclosos.

DECISIÓ:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

1. Desestimar en la seva integralitat el recurs d'empara interposat per la representació processal de la societat PRODECO, SLU contra la sentència del 23 de gener del 2017, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.
2. Condemnar la part recurrent al pagament de les costes processals causades en aquest recurs.
3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de la societat PRODECO, SLU, a la representació processal de les Sres. Sílvia, Àgueda i Regina Riba Garcia, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 16 d'octubre del 2017.

Isidre Molas Batllori
President

Dominique Rousseau
Vicepresident

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada